

Yaz gəlmişdi. Özü də Xorasanın yazı bir az da tez gəlmişdi. Ağaclar hələ Novruzdan biraz keçməmiş tamam çiçəyə dolmuş, tumurcuqlar çoxdan çırtlanmışdı. Günəşin hərərətli şüaları qarı ərirtmiş, ayrı-ayrı dərələrdəki sısqə bulaqların suyu gurlaşmışdı. Qışın soyuğundan çıxmış çöl qorxa-qorxa yer altından çıxan yaşıllığa sinə açmışdı. Bənövşələr kol dibində çoxdan ətrə dolmuş, göy-bənövşəyi ləçəkləri ilə gözoşşayan görkəm almışdı.

Təbiət sanki sərt qışın mənəşəsindən çıxmağına sevinirdi. Ayrı-ayrı ərazilərdə dovşanlar yuvalarından çıxıb yaxın əhatədə çöl-çəmən içində atılıb-düşür, hərdən də xoşladıqları otlardan qırpırdılar.

Yaxşı bir çəmənlikdə dovşanlar ayrı-ayrı tərəflərdə yuvalarından baş çıxarıb asudə nəfəs almaq, günəşin hərərətindən qızınmaq, təzə otlardan yemək istəyi ilə çəmənlik içinə girmişdilər. Aralıdan baxan olsaydı çəmənliyin içində ara-sıra, təkəmsəyrək görünən dovşanları elə bu yerin, yurdun sahibi kimi görərdin. Dovşanların iriləri - erkəklər, dişilər həm ətrafda ot yeyir, həm də hələ yuvadan kənara çıxma bilməyən balaları üçün də keşikçilik edirdi. Balalar gözəlliyirlər; indi ana südlə dolu döşü ilə pay gətirəcək. Hələ erkək dovşanların da qayğısı az deyil. Yuva ətrafında hərəkətlər. Əgər bala dovşanlar üçün bir təhlükə olarsa, həmin andaca özlərini fəda etməyə hazır olurlar.

Erkək dovşanlar balaların olduğu yuvaların əhatəsindən xeyli aralıda bir-birini görə biləcək ərazilərdə ot qırpır, yemləyir... həm də əsas işlərini - gözətçilik işlərini də unutmurdular. Amma ana dovşanlar bir az aralıya da gedir, daha şirəli yemlər axtarır daha çox qida almaq, yemək tapmaq və həm də daha çox süd yığmaq, balalarını doyurmaq üçün vaxtı boş keçirmirdi.

Amma yaxınlıqda dovşanlıq çəmənindən çox da uzaq olmayan ərazidə safsarların da yuvası vardı. Safsarlar dovşandan boyca balacadı. İri çöl dovşanları ilə müqayisədə safsarlar az qala bir dələ kimi görünürdü. Dovşanlar hündürdür, daha canlıdır, daha iridir, safsarlar nazik, uzundu, yırtıcı dişləri ilə yapışdığını asanlıqla buraxmır. Baxmayaraq ki, uzun orta, boyca balacadı. Tülküsayaq uzun quyruqları da var... amma asanlıqla iri dovşanları ovlamaq gücündədirlər.

Hüseynbala MİRƏLƏMOV

safsarın dişlərini aralayan qılıncın onunla işi olmadığını görüb qəflətən yerindən sıçradı, qaçıb getdi.

İbrahim Mirzə oxu safsarın böyründən çəkib götürdü. Onun ağaran dişlərinə baxdı. Gözləri bərələ qalmışdı və həm də sanki qəzəb ifadə edirdi. İbrahim Mirzə qətiyyətlə tərəddüd etmədən safsarın bədənə bir tək vurdu. Bununla sanki o, safsara demək istəyirdi ki, özgülərin yer-yurdlarına girmək son nəticədə ölüm deməkdir. Bu, sənəin haqlı cəzadır.

İbrahim Mirzə Şah İsmayılın qəti tapşırığına əsasən Məhəmməd xan Şeybaninin Kirman və Yəzd ətrafına hücum eləmiş qüvvələri ilə qarşılaşmaq üçün gedirdi. İş burasında idi ki, bir həftə əvvəl Şah İsmayıl Məhəmməd xan Şeybaninin çox təhqiramiz bir məktubunu almışdı. Və həmin məktubdan belə nəticə çıxırdı ki, artıq Məhəmməd xan Şeybaninin müsəlləh qüvvələri hərəkətə keçib və Səfəvi ölkəsinin içərilərinə doğru irəliləməkdədir. Doğrudan doğruya hələ İbrahim Mirzə Şah İsmayılın tapşırığını almamışdan belə Məhəmməd xan Şeybaninin qüvvələri çoxdan hərəkətdə idi. İbrahim Mirzənin özü də Məhəmməd xan Şeybaninin qərəzindən çox qəzəbnak idi. Çünki Məhəmməd xan Şeybani öz mək-

Deyəcəyim odur ki, əzəmətli Məkkəni, - Allah şərəf və izzətini artırsın, - ziyarət etmək İslamın əsaslarından biridir və bütün müsəlmanlara vacib olduğu üçün qalib ordum ziyarətə müşərrəf olsun deyəcəyəm. Sursat və peşkəş çatdırılmalıdır. Zərbxanalarda bizim adıma sikkə vurdurulmalıdır. Hər cümə məscidlərdə bizim fəthliyimizin şərəfinə xütbə oxunmalıdır. Özün isə əmrə müntəzir olmalıdır. Əgər bizim, - Allah onun nüfuzunu məşriq və məğribdə daha da artırsın, - əmrimizdən çıxıb imtina etsən Buxara, Səmərqənd, Nekudəri, Həzarə, Qövr və Gərcistan sərhədində bir dəstə əmir və qoşunla (əmrə müntəzir qalan) əziz, bəxtəvər, hörmətli, Səltənət və şahlıq sahibi, qüdrət və zəfər üçün mübarizə aparan, ağıllı və kamallı övladım, necə ki, şair söylər:

Cavan, bəxti cavan və daxilən nurlu,

Dövlətdə cavan və tədbirdə qoca.

Elmdə böyük və məramda uca,

Qolu qüvvətli və qəlbi oyaq (ağıllı).

Əbulmübariz İmadəddin Bahadır xanı - Allah-taala onu qorusun - məğlub etmək üçün üstünə göndərəcəyik. Əgər qələbə çala bilməsə, onu əvəz edəcək digər gənci; Kunduz, Baqlan, Həsar, Şadman, Bədəşşan, və Türkünstanın digər ərazilərinin sərhədində bir dəstə əmir və qoşunla (əmrə müntəzir qalan) dövrün səltənətinin pənahı, əmin-aman ölkələrinin qoruyucusu, küfr və zülmü aradan qaldıran, göndərdiyin hər bir yerdən fəth və qələbə ilə qayıdan, şeir:

Dövləti üzəngidə və fəth isə onun pişvazında

Hara üz tutsa mələklər dəstəsi onun ordusudur.

Dənizlərin nəhəngi (mübariz)

qılıncının parıltısından qaçar

Ordusunun əlindən meşələrdə aslan yoxdur.

Əbulfəvaris Teymur Bahadır xanı, - Allah ömrünü uzun etsin, - qələbə çalmaq üçün həmin vilayətə göndərəcəyik. Əgər nəvbəti dəfə məğlubiyət olarsa ki, bundan Allaha pənah aparıram, müzəffər ordunu sən tərəfə göndərəcəyəm. İlk öncə əziz-girami, arzugülümün qönçəsi, canıma təskinlik verən, ciyərimin və ürəyimin qüvvəti, qəhrəmanlığı ilə hər bir yerdə şan-şöhrət qazanan, döyüş meydanını, aslanı olan oğlum, şeir:

Nizəsinin zərbindən fələyin beli əyri

Kəməndinə əsir olub iki yüz böyük padişah

Qılıncını siyrib çəkən kimi

İnadkarların başını qana qorq edər.

ÇALDIRANA GEDƏN YOL

(Əvvəli ötən saylarımızda)

romandan səhifələr

Bu vaxt dovşanlıq çəməninin ətrafından keçən Qızılbaş ordusunun başçısı İbrahim Mirzənin diqqətini qəribə bir hadisə cəlb elədi. Safsar iri bir dovşanı qovurdu. Bir az da keçdi. İbrahim Mirzə maraqla baxmağa başladı; görəsən, bu nazik uzun orta safsar balaca sınaq görkəmi ilə iri, nəhəng dovşanı necə tutacaq? Ümumiyyətlə, tuta biləcəkmə? Onun məqsədi nədir?

Az keçmədi ki, İbrahim Mirzə meşə yolundan keçən hissədə atını saxlayıb baxdığı mənərə onu dəhşətə gətirdi. İri dovşan çox sürətlə qaçır, safsar isə onu təqib edir. qaça-qov xeyli davam elədi. Dovşan istiqaməti dəyişib digər dovşanın yanından keçəndə həmin dovşan qaçmağa başladı. Bayaقدan təqib olunan dovşan dayanmışdı. İndi savsar nəvbəti dovşanı təqib edirdi. Amma buna baxmayaraq, savsar dovşanın uçurumdan atlanması zamanı bədrəməsindən istifadə edib ona çatmağı ilə boğazından yanaşmağı bir oldu.

İbrahim Mirzə bunu ədalətsizlik hesab elədi. Axı safsar dovşanlıq çəmənində girmişdi. Dovşanlar öz məskənlərindən, öz yerlərindən bir kənara çıxmamışdı. Axı niyə safsar bura girməli idi? Ona İbrahim Mirzə tərəddüd etmədən oxu kamana qoydu. Safsarın hərəkətini izləyərək nişan aldı və kamana çəkib oxu buraxdı. Bir an sonra oxlanmış safsar yerində qalmışdı. Ancaq onun dişləri dovşanın boynunda kilidlənmişdi.

İbrahim Mirzə atdan düşüb yaxın gəldi. Qılıncını qınından çəkib artıq ölmüş olan safsarın ağzına soxdu. Safsarın kilidlənmiş dişlərini bir-birindən araladı. Dovşan bir anlığa key-key durub baxdı. Amma

tubunda Səfəvi xanədanının çox ucuz tutur. Səfəvilərin mənəvi mülklərini təhqir etməkdən belə çəkinmirdi.

İbrahim Mirzənin yaxşı yadında idi... Məhəmməd xan Şeybani həmin təhqiramiz məktubunda yazmışdı: «Sultanın sonsuz və tükənməz lütfü ilə şərəflənmiş başçı İsmayıl bilsin ki, Allah-taala məmləkət işlərinin idarəçiliyini, ölkələri fəth etməyi, düşmənləri məğlub etməyi, faydalı işlərin səmərəliyini artırmağı, mənəfəti artıran evlərin (qalaların) çoxaldılmasını həmişə bizim şəhid və bəxtəvər ulu babamızın, - Allah ona rəhmət etsin və məkanı cənnət olsun, - qüdrət qılıncı vasitəsilə həyata keçirmişdir. Dünyanı idarə edən mehribançılıq və ucalıq sarayında ədalət və mərhəmət taxtı bizim siyasət (idarəçilik) xütbəimizlə dirçəlmişdir. Qəhrəmanlıq və fəth zərbxanasında şücaət sikkəsi bizim müvəffəqiyyət rəqəmlərimizlə bəzənmişdir. Qeybdə xilafət nidası və imamət (rəhbərlik) sədası (müjdəsi) bizə verilmişdir. (Nəqli) dəlillərdən məlum olur ki, Həzrəti Peyğənbər (belə) buyurmuşdur: “Övlad atanın güzgüsüdür”. Deməli, atadan qalan miras övlada çatır, övlada layıqdır və onun haqqıdır. Digəri isə əqli məfhumlarla desək, zülmət gecədə ulduzlar sayrışan zaman Süheyl ulduzunun çıxdığı yerdən təqribən bir nüzə irəliləyər (özünü günəş şüası hesab edər) və rəngini saraldaraq günəşin çıxması qorxusundan bir müddət titrəyər. Ancaq həqiqi səhər açılan kimi çıxdığı yerə qayıdır. O halda bizim şərqdə, onun (Şah İsmayılın) isə qərbdə çıxması Süheyl ulduzu ilə günəşin doğmasına bənzəyir.

Əbunəsr Kəmaləddin Suncək Bahadır xanı, - Allah ömrünü uzun etsin, - əmir və (səltənətə) yaxın olanlarla təyin edəcəyik. Zəmanənin şücaətli, tacın mirvarisi, meydanda (düşmənlərin) qatili, Ceyhun (çayının) timsahı (olan) övladım Həzmə Bahadır xan sağ cinahda, bu dünyada mülkün dayağı olan şücaətli övladım Səliməddin Mehdi Bahadır xan sol cinahda, Əndican, Şahruxiyə, Qəndbadam, Daşkənd, Şəhri-Səbz, Otrar, Seyran, Urgənc, Xarəzm, Ceyhun kənar və Kaşqardan tutmuş Qırçaq, Qəlmaq və digər (ərazilərdə) olan dindar ordu, igid əsgərlər və əmirlərlə birlikdə müqavimət göstərəcək və müxaliflərlə döyüşəcəklər. Dövlət əyanlarının həmin döyüşdə iştirak etməsi ətrafdakıların şücaətli və qorxusuz olmasına səbəb olar. Allahın köməyi ilə “Allah sənə yenilməz qələbə verəcəkdir” xəzinəsindən yardım alacağıq. Hansı məkan və zamanda müqavimət göstərəcəyinizi elan edin. Vəssalam». İbrahim Mirzə xəyalından keçirdiyi məktubun bütün məzmununu gözünün qabağında baş verən təbiət əhvalatına münqər tuturdu. İndi Məhəmməd xan Şeybaninin əməlləri ilə zərər görəcək adamların nəcətini öz hərəkəti ilə nizamlayırdı. Yəqin ki, yuvadan başını çıxaran dovşan balaları da analarını belə gözəlyirdilər.

Xorasan ətrafı ərazilər yazqabağı çox gözəl olur. Təbiət insanın üzünə gülürdü. Sanki təbiət deyirdi ki, müharibə etməyin, qan tökməyin.

Yəqin ki, təbiət də bilmirdi Məhəmməd xan Şeybani müharibə istəyirdi. Qan-qada istəyirdi...

(Davamı var)